

ВИСНОВОК

ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Городокіна Антона Дмитровича

«Особливості коморбідної психопатологічної симптоматики в осіб із залежністю, які перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 «Медицина»

Комісія, створена згідно з Наказом ректора Запорізького державного медичного університету № 212 від 01.06.2020 р., у складі: професора кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології ЗДМУ, доктора медичних наук, доцента Підлубного В.Л. (голова) та рецензентів: доктора медичних наук, професора кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології ЗДМУ, доктора медичних наук, доцента Курила В.О.; та кандидата медичних наук, доцента, доцента кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології ЗДМУ Хоміцького М.Є., проаналізувала результати виконання здобувачем ступеня доктора філософії, аспірантом кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології ЗДМУ Городокіним Антоном Дмитровичем освітньо-наукової програми, індивідуального плану наукових досліджень, ознайомила з текстом дисертації та опублікованими науковими статтями та тезами за напрямом дисертації, висновком комісії з біоетики Запорізького державного медичного університету № 6 від 04.06.2020 року, а також заслухала доповідь здобувача у вигляді презентації дисертаційної роботи на фаховому семінарі та відповіді здобувача на запитання учасників фахового семінару.

Актуальність теми дисертації. Зважаючи на значну поширеність станів залежності серед населення України, дослідження психічних розладів, що виникають у залежних осіб є дуже актуальним. Наразі відомо, що психічні порушення, що є коморбідними до опіоїдної залежності є вагомою проблемою, яка негативно впливає на якість життя та соціальне функціонування залежних осіб, порушує контроль над їх поведінкою та у цілому знижує ефективність лікування залежності. Окремо тут слід розглянути контингент осіб, які перебувають на програмах замісної підтримуючої терапії, для яких психічні розлади є особливо небезпечними через можливість зниження прихильності до лікування та порушення умов участі у програмі замісної підтримуючої терапії через втрату контролю над патологічним потягом до наркотичного агенту та позапрограмним вживанням

психоактивних речовин, у тому числі у рамках модусу аутокурації. Питання встановлення генезу психічних розладів та окремих психопатологічних симптомів в осіб, які знаходяться на програмах замісної підтримувальної терапії та мають тривалий стаж системного вживання опіоїдів, являє собою складну проблему через наявність складної комбінації факторів-предикторів розвитку психічних розладів екзогенно-органічного, психогенного та персонологічного кіл. Вищенаведене призводить не лише до труднощів у встановленні механізмів патогенезу психопатологічних симптомів, але й обумовлює атиповий характер клінічних проявів, що потребує детального вивчення їх структури та динаміки. Окремим аспектом проблеми коморбідних психопатологічних симптомів в осіб, які перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії є значна складність підбору психофармакологічних засобів через високий ризик прояву небезпечних перекресних реакцій з опіоїдами, які вживаються систематично у рамках програми лікування залежності. Зазначене фактично унеможливує використання традиційного досвіду лікування психічних розладів у даному контингенті осіб, що призводить до необхідності зміщення ракурсу надання спеціалізованої допомоги таким особам у площину психотерапії.

Враховуючи сказане вище, тема дисертаційної роботи Городокіна А. Д. «Особливості коморбідної психопатологічної симптоматики в осіб із залежністю, які перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії» актуальна, а проведені дослідження є значущим та важливим з теоретичної та практичної точки зору.

Новизна дослідження та одержаних результатів. Вперше встановлено психопатогенетичні характеристики коморбіної психопатологічної симптоматики в осіб, які перебувають на програмі підтримуючої терапії, сформовано концепцію кофакторіального генезу даної симптоматики, виявлено її структурно-динамічні характеристики, досліджено спектр прояву різних груп даної симптоматики в залежності від рівня її інтенсивності, визначено вплив даної симптоматики на психосоціальне функціонування та встановлено дискордантність між інтенсивністю психопатологічних проявів та порушенням психосоціального функціонування, у психотерапевтичному ракурсі опрацьовано психопатогенетичні, клініко-психопатологічні та психосоціальні особливості коморбіної симптоматики в осіб, які перебувають на програмі замісної терапії та розроблено принципи та компоненти моделі її психотерапії.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в тому, що у роботі доповнені наукові знання про вплив коморбіної психопатологічної симптоматики на перебіг адиктивної патології на прикладі осіб, які

перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії опіоїдної залежності.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати мають практичне значення в галузі клінічної медицини, зокрема психіатрії та наркології. Сформовано принципи та модель психотерапії коморбідної психопатологічної симптоматики в осіб, які перебувають на програмі замісної терапії опійної залежності, яка шляхом зниження рівню дистресу, викликаного психопатологічними компонентами даної симптоматики, та нівелюванням вплив факторів стресу, дозволила знизити вплив останніх на ефективність терапії, підвищити якість життя та психосоціальне функціонування даної категорії осіб.

Основні результати дослідження впроваджено в практичну діяльність КУ «Обласний клінічний наркологічний диспансер» ЗОР (м. Запоріжжя), Запорізький державний медичний університет МОЗ України, Харківський національний медичний університет МОЗ України, Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького МОЗ України, що підтверджується відповідними актами впровадження, а також у навчальний процес на кафедрі психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології Запорізького державного медичного університету.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані в дисертації положення, висновки і рекомендації базуються на достатній кількості експериментального матеріалу (обстежено 100 осіб з діагнозом «Психічні і поведінкові розлади, викликані вживанням опіоїдів, синдром залежності» які перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії) з використанням високоінформативних методів дослідження.

Всі дослідження узгоджені Комісією з питань біоетики Запорізького державного медичного університету (протокол засідання № 6 від 04.06.2020 р.), не містять даних, які суперечать сучасним вимогам біоетики та морально-етичних норм. Достовірність первинних матеріалів дисертації доктора філософії перевірена комісією, яка була створена наказом ректора Запорізького державного медичного університету № 322 від 03.10.2016 р. «Про склад комісії з перевірки первинної науково-дослідної документації ЗДМУ», у складі: головуєчий – д.мед.н., професор Усачова О. В.; секретар – д.біол.н., доцент Павлов С. В.; головний метролог Марченко С. М. Всі документи оформлені відповідно до існуючих вимог, результати досліджень оброблені сучасними статистичними методами аналізу на персональному комп'ютері. Первинна документація за обсягом та характером досліджень повністю відповідає даним, наведеним в дисертаційній роботі. Робота

виконана на метрологічно повіреній дослідницькій апаратурі та повіреним інструментом. За результатами повірки дослідницької апаратури видано Експертний метрологічний висновок № 329 від 10.06.2020 року.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні результати і нові наукові положення дисертації повністю опубліковані в наукових журналах та в матеріалах науково-практичних конференцій.

За матеріалами дисертації опубліковано 12 наукових праць: 5 статей у наукових фахових виданнях України, та 1 стаття у закордонному науковому виданні, що входить до Європейського Союзу (Польща), та 6 тез в матеріалах міжнародних та Всеукраїнських з'їздів та науково-практичних конференцій. Автор не використовувала у своїй роботі ідеї та розробки співавторів публікацій.

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Автором особисто проведений патентно-інформативний пошук, аналіз та узагальнення літературних даних для визначення основних напрямків роботи. Мета, завдання дослідження та методичні підходи до їх вирішення розроблялися спільно з науковим керівником, д.мед.н., проф. В. В. Чугуновим. Самостійно проведено обстежено осіб з контингенту дослідження, проведено усі клінічні та психодіагностичні дослідження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, написані та підготовлені до друку статті та тези в матеріалах конференцій, забезпечене впровадження наукових розробок у практичну діяльність закладів охорони здоров'я.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційної роботи оприлюднені та обговорені на засіданнях кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології ЗДМУ та Запорізького науково-медичного товариства психіатрів, психотерапевтів, психологів, наркологів та сексологів, на V-й Національному конгресі неврологів, психіатрів та наркологів України з міжнародною участю «Неврологічна, психіатрична та наркологічна допомога в Україні: тенденції розвитку та сучасні виклики» (м. Харків, 2017 р.), Всеукраїнській науково-практична конференція молодих вчених та студентів з міжнародною участю, присвячена Дню науки «Сучасні аспекти медицини і фармації – 2017» (м. Запоріжжя, 2017 р.), Науковому симпозіумі з міжнародною участю «Разом задля покращення неврологічного та психічного здоров'я» (м. Запоріжжя, 2018 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів з міжнародною участю, присвячена 50-річчю ЗДМУ «Актуальні питання сучасної медицини і фармації – 2018» (м. Запоріжжя, 2018 р.),

Міжвузівській конференції «Новітні досягнення психіатрії, неврології та медичної психології» (м. Харків 2019 р.), XIX Українській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Довженківські читання: «Когнітивні порушення при вживанні психоактивних речовин», присвяченої 101-й річниці з дня народження Заслуженого лікаря України Олександра Романовича Довженка» (м. Харків, 2019 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів з міжнародною участю, присвячена Дню науки «Актуальні питання сучасної медицини і фармації – 2019» (м. Запоріжжя, 2019 р.), Науково-практичній конференції з міжнародною участю «Гендерні та вікові аспекти надання психіатричної допомоги» (м. Харків, 2019 р.).

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. Дисертаційна робота Городокіна Антона Дмитровича «Особливості коморбідної психопатологічної симптоматики в осіб із залежністю, які перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії» є завершеним науковим дослідженням, у якому отримані нові науково обґрунтовані результати. Принципових зауважень щодо змісту і оформлення дисертації немає, окремі стилістичні помилки не знижують загальну цінність дисертації.

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Городокіна Антона Дмитровича «Особливості коморбідної психопатологічної симптоматики в осіб із залежністю, які перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії» (науковий керівник – завідувач кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології ЗДМУ, доктор медичних наук, професор Чугунов В. В.) є завершеним науковим дослідженням, в якому приведені нові рішення актуального науково-практичного завдання щодо підвищення ефективності діагностики та лікування осіб із коморбідною психопатологічною симптоматикою, що перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії. Результати дисертаційного дослідження відрізняються науковою новизною і практичним значенням для сучасної психіатрії та наркології.

У дисертації та наукових публікаціях не виявлено ознак плагіату.

За формою і структурою дисертація відповідає основним вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

ВИСНОВОК

Розглянувши дисертацію Городокіна Антона Дмитровича «Особливості коморбідної психопатологічної симптоматики в осіб із залежністю, які перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії» та наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації,

визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих із співавторами (додаток 1), вважаємо, що робота актуальна для сучасної психіатрії та наркології, являє собою самостійно виконану закінчену наукову працю, яка проведена із застосуванням сучасних методів експериментального дослідження, має наукову новизну, практичну значимість, адекватна поставленій меті та задачам. Основні результати, нові наукові положення та висновки, сформульовані у дисертації, повністю опубліковані в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації; достатньо оприлюднені на національному конгресі та науково-практичних конференціях; в роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Біоетична експертиза проведених досліджень підтверджена висновком комісії з біоетики Запорізького державного медичного університету № 6 від 04.06.2020 року за результатами перевірки дослідницької апаратури, на якій виконувалися дисертаційні дослідження, та видано Експертний метрологічний висновок № 329 від 10.06.2020 року. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим п.п. 10,11 «ПОРЯДКУ проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року, відносно дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та може бути рекомендована до офіційного захисту в спеціалізованій вченій раді.

Комісія рекомендує ректору ЗДМУ порушити клопотання перед МОН України про утворення спеціалізованої Вченої ради для розгляду та проведення разового захисту дисертації Городокіна Антона Дмитровича у складі:

Голова спеціалізованої вченої ради: доктор медичних наук, доцент Підлубний Віталій Леонідович, професор кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології Запорізького державного медичного університету МОЗ України, м. Запоріжжя.

Рецензент: доктор медичних наук, доцент Курило Віталій Олексійович, професор кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології Запорізького державного медичного університету МОЗ України, м. Запоріжжя.

Рецензент: кандидат медичних наук, доцент Хоміцький Миколай Євгенович, доцент кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології Запорізького державного медичного університету МОЗ України, м. Запоріжжя.

Опонент: доктор медичних наук, професор Лінський Ігор Володимирович, директор ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології

Національної академії медичних наук України», м. Харків.

Опонент: доктор медичних наук, професор Пилягіна Галина Яківна, завідувач кафедри психіатрії НМАПО імені П. Л. Шупика, м. Київ.

Голова комісії та фахового семінару з попередньої експертизи дисертації, голова структурного підрозділу:

доктор медичних наук, доцент



Підлубний В.Л.

Рецензенти:

доктор медичних наук, доцент

ПІДТВЕРДЖУЮ
ч. відділу кадрів Запорізького
державного медичного університету

№. 06.20.00 р. Підпис

Handwritten signature

Курило В.О.

кандидат медичних наук, доцент

Handwritten signature

Хоміцький М.Є.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ НА ТЕМУ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Городокін А. Д. Особенности невротических проявлений у лиц, пребывающих на программе заместительной терапии зависимости. *Медична психологія*. 2018. № 1. С. 47–50.

2. Городокін А. Д. Особливості внутрішньої структури коморбідної психопатологічної симптоматики у пацієнтів, які перебувають на програмах замісної терапії залежності. *Медична психологія*. 2018. № 2. С. 53–57.

3. Чугунов В. В. Городокін А. Д. The model of psychopathogenesis of nonpsychotic mental disorders in persons undergoing the programs of synthetic opioids substitution therapy. *Психіатрія, неврологія та медична психологія*. 2018. № 9. С. 60–65. (Автором самостійно проведено обстеження контингенту, обробку результатів та формування висновків дослідження).

4. Gorodokin A. The structure and genesis of non-psychotic psychopathology in persons who undergo opioid substitution maintenance therapy. *Journal of Education, Health and Sport*. 2019. № 9 (5). P. 617–624.

5. Городокін А. Д. Особливості взаємозв'язків коморбідної психопатологічної симптоматики непсихотичного рівня, в осіб, які перебувають на програмах замісної терапії залежності синтетичними опіоїдами. *Медична психологія*. 2019. № 3. С. 85–89.

6. Городокін А. Д. Система психотерапії коморбідних психопатологічних порушень в осіб, які перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії. *Чоловіче здоров'я, гендерна та психосоматична медицина*. 2019. № 1. С. 18–24.

7. Городокін А. Д. Феномен суперкомплаентности пациентов на программе заместительной терапии зависимости. *Неврологічна, психіатрична та наркологічна допомога в Україні: тенденції розвитку та сучасні виклики* : тези V-й Національний конгрес неврологів, психіатрів та наркологів України з міжнародною участю (м. Харків, 16-17 берез. 2017 р.). Запоріжжя, 2017. С. 183.

8. Городокін А. Д. Проблемы диагностики расстройств невротического спектра у лиц, пребывающих на программах заместительной терапии синтетическими опиоидами. *Сучасні аспекти медицини і фармації – 2017* : тези всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студ. з міжнар. участю, присвяч. Дню науки (м. Запоріжжя, 11-12 трав. 2017 р.). Запоріжжя, 2017. С. 63–64.

9. Чугунов В. В., Городокін А. Д. Особенности невротических проявлений в суточном цикле наркотизации у лиц, пребывающих на программе заместительной терапии опиоидной зависимости. *Актуальні питання сучасної медицини і фармації* : тези всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяч. 50-річчю ЗДМУ (м. Запоріжжя, 18-25 квіт. 2018 р.). Запоріжжя, 2018. С. 133.

10. Городокін А. Д. Внутрішня структура псевдоневроотичних проявів у залежних осіб, що перебувають на програмі замісної терапії. *Новітні досягнення психіатрії, неврології та медичної психології* : зб. тез міжвуз. конф. (м. Харків, 28 лют. 2019 р.). Харків, 2019. С. 17–18.

11. Городокін А. Д. Структура псевдоневроотичних проявів у осіб, які перебувають на програмі замісної підтримуючої терапії. *Довженківські читання: «Когнітивні порушення при вживанні психоактивних речовин», присвяченої 101-й річниці з дня народження Заслуженого лікаря України Олександра Романовича Довженка* : матер. ХІХ Української наук.-практ. конф. з міжнар. уч. (9-10 квіт. 2019 р., м. Харків). Харків, 2019. С. 54–56.

12. Городокін А. Д. Внутрішня структура комплексу коморбідних психопатологічних порушень непсихотичного рівня в осіб, які перебувають на програмі замісної підтримувальної терапії. *Актуальні питання сучасної медицини і фармації 2019* : тези всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студ. з міжнар. участю, присвяч. Дню науки (м. Запоріжжя, 13-17 трав. 2019 р.). Запоріжжя, 2019. С. 45–46.